

h. k. M:t och chronan uthan någon afkortningh och gravation måtte hemfalla och tillstålt varda, helst medan och stadsens uthskickade icke bevise mere expenser opgå nu på den dubble intecht, än tillförende erlades, när den enkle accisen opbars. Hvdh dedh anlangar, att ett förseende förmenes vara schedt, i dedh att sådant strax icke är vordet observerat, så ställer h. k. M:t derhän, hvadh salig inspectoren derifrå hafver hindrat eller afhollit, effter han nu hvilar under Gudz domb, män likväl, aldenstundh fordringen är befunnen rättmätig och misräkningh icke kan hollas för nöjachtigh betalningh, hvarföre kan h. k. M:t icke pröfva oschiäligdt, att dhet, som till efvtyrs af förseende för kan vara förgätit, sedermere effter dedh k. cammar collegii varningh och gottfinnande är vordit tagit i acht, corrigerat och behörligen afdragit. Elliest och i dhet, som uthan h. k. M:tz och chronans præiuditz låter sigh giöra till stadsens inkomsters formerande och cultur, vill h. k. M:t gierna i all nådhe meddela den samme dess alfvarlige handräckiande och befordringh.

2. Dernäst gifves underdånigst tillkänna, dhet accisrätten schall hafve sigh oppåtagit att ransaka och döma om van- och minnemått samt öl- och vinselningh; *item* stadsens magistrat oåthfrågat gifvit låf till nålestolars oprättande på bror och i vincklar, hvar under af somblige en præiudicerligh handel schall föröfvas och schattdragande borgerschapet näringen betagas, hvilket alt dhe uthskickade underdånigst begiäre, dedh h. k. M:t nådigst behagade låtha bothas och förändras, att staden i dess välfågne privilegier må varda conserverat och handhafder. Såsom nu h. k. M:t finner schiäligdt, dhet alle stadzhantheringar och borgerlige näringar förblifve under magistratens förvaltningh och disposition, altså pröfvar h. k. M:t och tillbörligit, dedh van- och minnemåts omdöme ordenteligen sche af bemälte stadsens magistrat och dess betiänte, jämväl att densamme dijudicerar, hvilken öl- eller vinselningh bör idka, samt berörde hantheringar förvaltar och uthi nödig ordningh och behörligh richtighet administrerar, efftersom h. k. M:t jämväl nålestolars hollande, såsom en stadzneringh, och schattar medh rätta af merbemälte magistrat böra administreras, då densamme desté bättre och fogeligere kan hafva opsicht, att der vidh icke olofflige och præiudicerlige confusioner och undersläf insliques och ohemmade lemnas. Doch måste accisrätten holla sin plicht vara, dervidh taga i acht, att icke h. k. M:tz och chronans accis af någon förnilles eller förkärtas, som och den samme äger tillse, att chronans

andel af ofvantalde nålestolar tidigt opbäres och vederbörligen hantheras. I det öfrige kan icke h. k. M:t adprobera och gilla, dedh under prætext af sådane nålestolar annat godz, som hörer till vinklar och gatubodhar, af dem försällies, som intet vederböre, uthan vill nådigst, dedh magistraten sådant missbruk hindrar och förtager, sampt att dhe, som äre schyldige räckia densamme handen, vidh anfordran effterlefve sin plicht och sådane inritande oordningar behörligen sökia tillhindra och förekomma.

3. Sedan, aldenstundh stadhen är underkastat store och många utthgiffter, effter som icke annars kan vara än att uthi en så stor, förnem, folkrik hufvud- och handelsstadh till dess förvaltningh, *publiques* byggningar och myckit annat, som längdt voro till oprepa och till en del finnes i dhe uthskickades inlaga berördt, många dels ordinarie dels extraordinarie och oförmodelige bekostningar förefalle, som och i desse nästförflutne åren dhe samme merkeligen äre ökte och graverade, hvarföre och af h. k. M:t en nådigh förmerkningh underdånigst förmodes, och h. M:t, drotningh Christina, i betrachtande af sådant, i dess höghlofflige regementz tidh hafver förunt denne stadhen en tolaga¹, att af alt inkommande godz en *pro cento* och af alt uthgående en half gifvas schulle, hvilken inkomst högstbemälte h. salig k. M:t, h. k. M:tz herfadher, glorvyrdigst i åminnelse, schall hafva confirmerat och ofttemälte stadh alt framgent nuthit, in till dess för någre år deruthi en exception schall vara inkommen, i dhed en del koppar och jernstycken, som härifrå äre uthscheppade, derifrå så väl som ifrå fattigepeningars erläggjande schole vara frikallade och inneholdne, af förevändande dedh berörde godz på h. k. M:tz och chronans egen hazard och fara schall vara uthsändt, hvarföre begiäres underdånigst, dedh stadhen må varda schyddat vidh privilegiernes klare bokstaf och inneholdh, der ingen sådan exception schall vara förenembd, som och att dhe fattigas andel icke må genom någhon prætext förkortas, detta stadsens besvär hafver h. k. M:t medh nådhe försportd, och såsom h. k. M:t är kunnigdt denne stadhen i någre förlupne år hafva uthståt månge expenser, hvilke dels tidsens tillståndh hafver förorsakat, dels och dess administration måst betarfva, så kan och h. k. M:t väl besinna, dedh, ju mere stadhen tilltager i handel, näringh och myckenhet af folck, ju flere varde utthgiffterne, och fördenschuldh är icke mörkt till judicera, att och här effter besvären och kostningarne snarare ökas än minskas, altdreföre, så-

¹ Se 1636 års privilegiebref, § 5 (se ofvan sid. 214) samt 1646 och 1655 års bekräftelser därå (sid. 271 och 313).

som h. k. M:t låther sigh i nådhe behaga dess trogne undersåthers berömlighe villighet vidh dheras plicktz efterlevande i förflutne år och vidh beqvåme tillfällen icke är obenågen den medh nådhe förmerkia, så hafver h. k. M:t och resolverat låtha stadhen här effter förblifva vidh ofvanskrefne tolagas ovelkorlige åthniutande, så att hvadh godz, som effter denne tidh inkommer eller uthgår, ehvem dedh och kan vara tillhörigt, schall gifva tolaga och fattigepeningar effter privilegiernes bokstaf och dhe statuter, som öfver desse dhe fattiges penningar äre uthgifne, samt der vidh ingen exeption mere tillåthas, aldeles som h. k. M:t:z merhögstbemålte salig herr fadher dhem hafver confirmerat och bekräftat, dhet alle dhe, som detta kan angå, schole hafva sigh till rättelse och effterfölgdh.

4. De uthskickade föedroge och underdånigst, huruledes under tiden ifrå Nor- och Nyköpingh någon messingstråd och andre varor hit förföres i skutor och båtar att här uthskeppas, af hvilke i föreskrefne städher tolagan taghes. Nu, emådan privilegierne uthan någhot förbeholdh förmå, dedh alt godz, som här uthskeppes, schall gifva tolaga och fattigepeningar, dy förfrågas underdånigst, anthen beggiestädes, så väl dedan godzet föres, som der dhet uthskeppas, bemålte tolaga må niutas, eller enderestädes allena, efftersom dedh förrige synes medhbringa någon gravation i handeln, och dedh senere touchera privilegiernes rätta förståndh och bruk? Hvadh denne quæstion vidhkommer, så befinner h. k. M:t henne något betänkeligh, effter så väl den ene som den andre prætenderar k. privilegier, och icke oliket synes, att, emådan i privilegierne uthan exeption alt godz, som uthskeppes, förmåles böra förtolagas, fördenschuldh Stockholms stadh af förberörde godz tolagan tillkomma. Män på den andre väge likväl schiälen så vida, att der som store siötullen erlägges, der och tolagan tyckes böra aftagas, så myckit mere som bemålte Norr- och Nyköpingh synes hafva till befara stor afsaknad i dheras stapelrättighet och seglations cultur, om hvar och en schulle fritt stå schillia berörde store siötull ifrå tolagan och således finna såsom en dör att derivera dädan både handel och inkompster, till förtiga att, i fall dedh intet schulle sche, h. k. M:t någon orichtighet i ett och annat hade till befara. Fördenschuldh holler h. k. M:t billigdt, dhet berörde städher Nor- och Nyköpingh vidh sådane händelser tolagan åthniuthe.

5. Såsom h. k. M:t pröfvar schiäligdt, dhet stadsens magistrat niutther fri disposition öfver dess vågh samt uthi samma byggingh

varande bodhar, jämväl öfver dess afkompst äger att disponera, så vill och h. k. M:t här medh hafva statuerat och befallat, att ingen här effter schall magistraten der vidh tillfoga något intrångh, uthan lemna densamme der öfver oturberat förvaltningh och disposition sampt icke intagha eller bruka något rum, mindre eller större, uthan förberörde magistratz godhe minne och tillbörligen föregångit gottfinnande.

6. H. k. M:t skattar icke oschiäligdt, dhet dhe uthskickade underdånigst påminne, huruledes magistraten vidh omyndige barns och änkiers förmynderschap och direction finner en stor svårighet, att fast många finnes iblandh borgerschapet, som helt nödigt på sigh tage sådane förmynderschaper; jämväl elliest, huru klagemål och tråtor der af förorsakas, att barnagodz icke så förestås och förvaltas, som nödtorften synes fodra, underdånigst begiärandes, dhet h. k. M:t nådigst techtes låtha inrätta ett *collegium curatorum*, som en serdeles åhogha hafva borde öfver omyndigas godz, egendom och schiälige optuchtan, till fäderneslandsens välferdh, heder och styrkia, jämväl att dhe samme medh andre *incompatibles* hantheringar och embethen icke voro beheftade; ehuru väl nu h. k. M:t finner ett sådant *collegium* både nödigt och nyttigt samt dertill dess k. autoritet och tillståndh gerna contribuerar, så är icke deste mindre h. k. M:t vidh denne coniunctur så occuperat medh andre riksens verf och ärender, att h. k. M:t icke pröfvar tiden tillräckia att låtha dher öfver fatta dhe constitutioner, som öfver ett sådant verk äre tiänlige, hvarföre h. k. M:t schattar rådeligit, dedh magistraten ju förr ju heller låther författa ett opsatt och dheruthi berörer dhe svårigheter, som densamme här till mäst hafve uthi pupillers och omyndighas förvaltningh bemött och incommoderat, samt hvadh oreda af ett och annat kan vara kommen, jämväl på hvadh sätt och vis sådane beqvemligast schole stå till afskaffas och bättras, då h. k. M:t sedan nådigst vill dess k. uthslagh i saken meddela och stadhen tillställa låthe.

7. Belangande den frågan, som dhe uthskickade underdånigst framställe, der en adelsman, som hafver sitt tillholl och hemvist anthen å landet eller i någon annan stadh och är berättigat ärfva en borgare i denne stadhen, hvilken kan uthan barn genom döden frånfalla, om densamme icke är plichtigh effter den 33 puncten i stadsens privilegier¹, hvilken så lyder, dedh bemälte stadh skall niuta den tijonde penningen af alt dedh, som uthur staden ärfves,

¹ 1636 års privilegier; se ofvan sid. 221—222.

att erläggia af berörde ärf bemälte tijonde penningh så väl som en annan uthom adel, aldenstundh den, som dedh lemnar, hafver varit en borgare? Så håller h. k. M:t rätt och billigdt, dedh, effterdy den, som ärfvas schall, hafver varit borgare, som berördt är, och *consequenter* så väl till sitt hafvande godz i stadhen som till sin person, borgerligh velkor, rätt och condition delachtigh och undergifvin, den, som fördenschuldh effter en sådan söker ärf, jämväl dess velkor och rätt föllier samt och till denne staden den tijonde penningen erlägger och betaler.

8. Efftersom underdånigst frågas, att, der någon, som fuller icke här hemma i riket vore boendes, män likväl uthi någonthere af h. k. M:tz aflägne provincier, såsom Pommeren, Liflandh, Bremen eller andre sådane, hade sin hemvist och lände hit till stadhen att här sökia arf, om densamme schulle schattas för en inländsch eller helt fremmande, och således anthen han borde gifva den tijonde eller den tredie penningen af ärfvet till merbemälte denne stadh? Så hafver h. k. M:t denne quæstion taghit i consideration och befinner henne af något efftertänkiande, emädan på den ene sidan dedh tyckes hafva någon vicht, att sådane icke allenast medh sielfve språket, rummet och landzorthen, uthan och medh lagh och statuter äre ifrå Sverige åthschilde, jämväl derföre synes kunna schattas fremmande och under deras velkor sortera, män på den andre, att desse likväl läfve under h. k. M:tz lydno, äre dess undersåther och effter dheres andel äre fäderneslandet till styrkia, fromma och välferd, hvarföre dhe och schiäligen för andre helt fremmande nationer synes i detta målet böra någon förmån åthniutha, altfördenschuldh h. k. M:t och holler æquitabelt, dedh förberörde provincialische invånare i sådant fall äre delachtige af en svensch undersåthes rättighet och prerogativ, jämväl icke mere än den 10:de penningen afläggie, efftersom der medh offtbemälte denne stadhen ringa kan afgå, och likväl tvifvelsuthan derigenom mången gifves anledningh att icke fly stadzens bevånande, uthan heller af en sådan humanitet och discretion bevekes till sökia här sitt hemvist, derigenom både en och annan fördel så väl till h. k. M:t och fäderneslandet som till stadhen sielf kan förorsakas och redundera.

9. Såsom uthi privilegiernes 35 punct förmäles¹, att der sigh tilldrogo, dedh någon i staden eller på malmerne uthan hustru och barn eller närschylte blodzförvanter genom döden *ab intestato* samt

¹ Se ofvan sid. 222.

uthan någon laghligh sin sidste villies disposition affölle, jämväl ingen innan år och dagh sigh en rätt ärfvinge vara angåfve, då den dödes effterlemnade egodelar vara förfalne, halfparthen till h. k. M:t och chronan och halfparten till denne stadhen, altså, emädan sådane *casus* fast sällan sigh tilldraghe, och dheras atkompst till ett ringa kan bedraga, hvarföre begiäres underdånigst, det h. k. M:t berörde dess halfve del techtes offtbemälte stadh förinna och densamme der medh beneficera, hvilken underdånigste bön h. k. M:t medh nådhe hafver ansedt och ofvantalde dess halfparth nådigst vill stadhen här effter hafva förundt och effterlåthit till vidare h. k. M:t:z allernådigste förklaringh och gottfinnande.

10. Aldenstundh borgerschapetz handel och näringh derigenom synes förtagas och afkortas, att åthschillige monopolier under schen och prætexter af compagnier mere och mere tilltaghe, hvarigenom commercierne borgerlige menigheten schole undandragas och till någre få, ja och offta af fremmande nationer, deriveras och förunnas, derhos tullen för borgerschapet derigenom stegras och åthschillige underslef, confusioner och præiuditzer emot stadzens privilegier synes inrita, hvarföre bönfalle dhe uthskickade underdånigst, att alle sådane schadelige monopolier, missbruk och loren-drägerijer måghe varda afskaffade, handelen under borgerschapet lemnas fri och oturberat, jämväl icke deriveras anthen inpå fremmande eller sådane personer, som icke undergå rätt borgerligh tunga och besvär eller effter dheras ståndh stadznäringh och vandel idka böre; *item* att dhe compagnier, som borgerschapet äre helt schadelige, måghe ophäfvast, män dhe, som icke kunne strax varda casserade, likväl der hän dresseras, att skattdragharen icke scher inbreck i sine privilegier, och tullen icke så förhöghes, att hantheringen blifver honom odrägeligh. Detta dhe uthskickades underdånigste ansökiande, såsom dedh är af ingen ringa vicht och consideration, så hafver och h. k. M:t, så vida närvarande coniunctur hafver kunnat effterlåtha, hollit i betrachtande, jämväl prøfvaticke oschiäligt, att alt dhet, som sträfver emot Sveriges lagh och stadzens välfågne privilegier, må tillbörligen hemmas och förtagas, efftersom h. k. M:t och icke allenast gierna ser dess trogne undersåther af borgerschapet beneficerade medh rättmätige förmåner för fremmande nationer, uthan och schattar tiänligit, dedh hvart ståndh blifver vidh dess rätte velkor och icke dhem öfverschrider eller uthvidgar, andre till præiuditz och förfångh, hvarföre, såsom h. k. M:t icke låther sigh behaga, att någre orättmätige monopolier

schole vara inritade, eller att dhe compagnier, som anthen af h. k. M:tz salig herfadher, glorvyrdigst i åminnelse, eller h. k. M:tz andre prædecessorer och förfädher uthi en godh intention till fäderneslandzens välferd och sielfve stadzens befodringh äre instichtade och medh privilegier försedde, schole sedermere lända offtbemälte dess borgerschap till otilldrägeligit hinder och men i dess lofflige hantheringh och vandel, altså vill h. k. M:t här medh nådigst hafva resolverat, att icke allenast dess generalcommerciicollegium schall noga öfverväga och debattera, om någre, och hvilke dhe kunne vara, som deras privilegier till monopolier och olofflige missbruk hafve anlagdt samt borgerschapetz privilegier violerat eller tillfogat intrång, och sedan der vidh effterläfva dess plicht och ämbete samt sådane berörde missbruk tidigdt gifva h. k. M:t tillkänna och, så vida collegiumet anstår, hielpa att hindra och förekomma, uthan och att man noga erfarer, huru vida och uthi hvadh måtto dhe compagnier, hvilke här till äre inrättade, som ofvantill är meldt, uthi en godh intention, schole præiudicera borgerschapet och dedh orätteligen tryckia, *item*, om någre privilegier eller compagnier på orätt berättelse kunne vara uthverkade, att dhe behörligen kunne corrigeras eller afskaffas.

I medler tidh och till dess sådant når sin behörlige effect, hafver h. k. M:t för rådhsampt schattat till denne stadz och dess borgerschaps schiälige förnöjande och befodringh sigh nu förklara öfver någre serdeles compagnier, näringsmedel och handelens föröfvande i så måtto, att: 1. såsom dedh store skepscompagniet hafver någre participanter, som icke kunne schattas borgere och fördenschuldh är i sielfve privilegierne obligerat icke försällia saltet mindre än till hele och halfve läster, altså schall och bemälte compagnie här effter samma velkor vara tillbundit och icke hafva lof till mindre tal saltet att uthsällia, vidh behörligit straff tillgiörande, hvilket, såsom dedh vederbörande schall behörligen kundhgiöras, så schall och dher öfver alfvarsam hand hollas, att ingen öfverträdelse der uthi tillstädies; — 2. emädan för detta är stadgat så väl af h. k. M:tz salige käre herfadher, glorvyrdigst i åminnelse, som och af h. k. M:tz commercicollegio, att tiäru compagniet schall gifva ett vist verde för tiäran och der medh handla effter visse conditioner, så schall icke allenast stadsens magistrat vara tillåtitt, borgerschapet der vidh handhafva, uthan och alle dhe, som äre schyldige bemälte borgerschap handräckiande, förbundne dedh samme der vidh præcise att schydda och ju så laga, att alt dedh, som anten

högstbemälte h. k. M:t:z salige herfadher, glorvyrdigst i åminnelse, eller generalcommerciicollegiumet der öfver hafver statuerat och gott funnit, må ofelbart efterkommas och observeras, jämväl öfverträdaren tillbörligen straffas; — 3. den termin, som satter är på tobakscompagniet kan fuller icke ändras, doch vill h. k. M:t, när den är förfluten, så laga, att borgerschapet der vidh schall sche ett rättmätigdt nöje; — 4. belangande andre och flere privilegier, som kunne vara uthgifne, såsom om socker, siden, sterkielse, kort, nålmakerie och flere sådane sorter, så vill och h. k. M:t i nådhe vara betänckt, huru denne stadz borgerschap af dhem icke schall lida någon oschiäligh inbrech i dess handel, efftersom h. k. M:t och här medh befaller så väl dess commerciicollegium som andre vederbörande att här vidh taga borgerschapetz interesse uthi acht och vidh occasionerne dedh befodra, styrkia och handhafva; — 5. alle dhe, som vele idka borgerligh näringh här i stadhen, dhe vare sigh chronones, adelens, compagniers eller andres tjänare, *item* präster, fogdar eller andre, ehvadh namn dhe och hafve, skole vara förplichtade först angifva sigh hos stadsens magistrat och affinna sigh medh stadhen och *consequenter* effter deras andel i handelen draga stadsens besvär och tunga, doch adelens och andre ståndz privilegier aldeles oförkränckte. Hvarföre, der någhon voro här i stadhen vistandes, anthen dhet voro chronans eller någors annors tjänare, så är den fri, så länge han sin tjänst allenast förvaltar och icke menger sigh uthi någon borgare näringh, män vill han den niutha, så måste han, som för är berört, medh stadsens magistrat sigh affinna, efftersom h. k. M:t och icke kan finna oschiäligdt dhe uthskickades anhollande om stadsens magistrats och betiäntes personer, att och dhe borgerligh tunga och uthgiffit äre underkastade, så vida dhe handel eller borgerligh näringh vele drifva och icke medh blotte tjänsterne äre benögde. Män dhe, som hvarken ståndet eller tjänsten hindrar att fullkombligen vinna burschap, schole och der till vara obligerade, som h. k. M:t och allernådigst befaller, att öfver sådant strängh handh holles schall och i detta fallet borgerschapetz välferd befodras.

11. Såsom dhe uthskickade underdånigst gifve till förnimma, att någre understå sigh till missbruka chronemerkiet på vädeschuter och båthar, tagandes en stor quantitet under schen, såsom schedde det till h. k. M:t:z och dess collegiers behof, der likväl ofta väden öfverlåthes till privat folk, gemene man och borger-schap i stadhen så väl som andre ståndzpersoner, der boendes, till

besvär och förfångh, emädan den, som sådant missbruk icke bruka vill, undertiden icke kan få köpa vädh till sin tarf, medh underdånigste begiäran, att och derpå vederbörligit bot schaffas må, altså hafver h. k. M:t och den saken betrachtat och vill här medh hafva resolverat, att ingen här effter schall hafva macht att kröna eller kröna låtha någon farkost, ladat medh vädh, uthan den som h. k. M:t expresse hafver tilltrodt vedh till dess och collegiers behof att låtha inkiöpa, vidh behörligit straff tillgiörandes.

12. Belangande Michelsmessomarknadt, den dhe uthskickade underdånigst begäre anthen att aldeles ophäfvast eller till otta dagars tidh att kortas, emädan denne stadsens handelsmän derigenom myckit schall sche i näringen schada och afsaknadt, så befinner h. k. M:t den saken af sådan beschaffenhet, att samma marknadt är inrättat emot dhet, att så väl opstäderna som och allmogen uthur Nor- och Finlandh, som tillförende hade lof att gå af och till genom Mälaren och inbördes handla, för någon tidh sedan vordo derifrå afschorne och åter medh denne marknadt beneficerade¹, hvarföre, såsom denne förordningh är schedd af godhe och vichtige schiäl, så kan h. k. M:t nu densamme icke annars än låtha förblifva i dess observantz, efftersom h. k. M:t och pröfvar, att, när saken rätt schiärschådas, stadzens handel ringa der af præiudiceras, män, tvert emot, handverkare och dhe, som dragha vinst af nederlaget i stadhen, derigenom beneficeras och kiänna någon fördel.

13. H. k. M:t förnimmer ogierna af dhe uthskickades underdånigste berättelse, huru såsom dhe fremmandes och expediters handel tillfogar borgerschapet myckin schada och nådel, i dedh att dheras liggie- och torgedagar unnes dem något länge och dheras godz hemligen myckit uthbringes och sedan ombärs i stadhen genom sådant folk, som der till icke äre befogade, till förtiga att en part fördrista sigh att opläggiat på hyllor, såsom inhemsche, en part försällie dedh i mindre quantitet än sche borde, medh hvadh mere excesser, af dhem kunne föröfvas och i sielfve besvärs puncterne finnes diducerade, så, ändoch h. k. M:t sådane missbruk och oordningar icke approberar och holler godhe, så holler h. k. M:t likväl icke denne tidz velkor och beschaffenhet likmätigdt att der vidh nu schridha till dhe medel, som till efventyrs schulle finnas nödige, om saken effter nödtorften schulle remedieras, uthan vill

¹ Se ofvan tillägg till 1614 års handelsordinantia af år 1636 (sid. 224 ff.) samt förordning om frimarknader af år 1637 (sid. 233 ff.)

här medh dess commerciicollegium i nådhe hafva befallat, hele denne materien noga schiärschåda, alle fel flitigdt annotera, deras orsaker optäckia och h. k. M:t dess mogne förslagh öfver sådanes afschaffande, förekommande och botandé underdånigst låta förnimma, då h. k. M:t och effter schiäl samt saksens beschaffenhet vill sikh nådigst förklara. I medler tidh schattar h. k. M:t rådeligit, att magistraten genom stadzens betiänte medh alfvar holler hand öfver dhe ordningar, som der öfver för detta äre uthgågne, och så lagar, att dhe strängeligen effterläfves, som och h. k. M:t här medh pålegger dhem, som på anfodran böre giöra bemälte magistrat biståndh, att här uthi vara densamme behielpelige och uthi alt giörligit adsistera.

14. Hvad Finlandz boernes liggedagar vidhkommer, ifrå den 1 augusti till den sidste *octobris*, uthi hvilken tidh dhem är tillåtit handla medh den ankommande allmogen och således borgerschapetz handel tillfoga afsaknad, så hafver h. k. M:t låtit sikh underdånigst berätta, huru såsom berörde liggedagar samme allmoge äre förunte emot den seglation, som i förrige tider in uthi Mälaren hafver varit tillåthen¹, hvarföre h. k. M:t vidh denne coniunctur icke kan pröfva *a propos* någon förändringh att anrätta, vill likväl framdeles tillsé, om borgerschapet häruthi kan sche något nöje, som h. k. M:t och dess commerciicollegium påbiudher att debattera denne saken och dess uthslagh h. k. M:t underdånigst gifva till förnimma, då h. k. M:t sedan vidare vill sikh häröfver i nådhe resolvera.

15. Såsom tiggerit i denne staden myckit tager öfver handen, till en stor del och deraf, att dhe placater och påbudh, som der öfver för detta äre fattade och publicerade, af många komma uthi förgiätenhet och icke behörligen effterläfves, så begiäre dhe uthskickade underdånigst, att sådane måge förnyas samt och så vida förbättras, att om någon fattig schulle sändas här ifrå till den orth, dedan han är kommin, omkostnad då måtte dersammastädes refunderas, derhos, såsom i denne stadhen fuller finnes många fattigbössor, män likväl, effter dhe serschildt distribueras, vinnes icke der medh den effect vidh tiggeritz afschaffande, som vore till önscha, altså begiäres underdånigst, att alle sådane arnebössor måtte komma till en cassa, på dedh distributionen måtte förorsaka deste bättre efftertryck, i synnerhet emädan måste tiggerit föröfvas af för-

¹ Förordning af år 1642, se ofvan sid. 255 ff. Jfr sid. 258—259.

lamade soldater eller soldate änkiör och barn eller af förlamade och utharmade båtmän, deres änkiör eller barn, och såväl krigs- som ammiralitets collegierne icke deste mindre schole hafva ymnige fattigbössor, hvarföre anmodas underdånigst, att förberörde collegier anthen måtte göra den disposition, att dhe fattige, som under dhem sortere, måge dher af underhollas och försörjas eller och att dhen anställningh må göras, huru dhe om staden gående fattige måghe något uthur förberörde armebössor kunna niutha och således komma medh flere uthi någon distribution.

Desse dhe uthskickades underdånigste klagemål och anmodningar hafver h. k. M:t medh nådhe intagit, och aldenstund h. k. M:t schattar dedh en sak af stort importance att dhe fattige medh förnuftig försorg och ordni(n)g måge varda försedde och dedh öfverhanden tagande tiggerit effter möjeligheten afschaffas, så holler h. k. M:t icke orådeligit, att dhe placater, som för detta om fattigas administration och tiggeritz afschaffande äre fattade och uthgågne, måghe varda behörligen reviderade och af nyo publicerade och aftryckte. Män såsom h. k. M:t vidh denne tidh medh sådane affairer är behefftat, att dedh icke faller h. k. M:t görligit, dem effter nödtorften nu strax låtha genomfara och förbättra, så vill h. k. M:t här medh hafva dess commerciicollegium anbefallat, framdeles låtha berörde placater sökia tillhopa och effter nogha öfvervägande öfver dhem dess sentiment h. k. M:t underdånigst föredraga, då h. k. M:t och vill dess authorisation låtha meddelas och sedan dhem publicera, ju der hän bearbetandes, att denne orthen ifrå andre provinciers fattigas tillflytande effter all görlighet må varda befrijat.

Der näst, såsom h. k. M:t nogsampt afmerker, dedh armebössorne, der dhe kunde bringas, om icke alle, då likväl störste delen, tillhopa, fast bättre effect schulle gifva än nu, när dhe serschildt och fast alle *à part* uthskiffas, så ser h. k. M:t gierna, att dedh måtte der till komma, och att dhe, som inspection hafve öfver dhe fattige, dhem måtte få handemellan, hvarföre h. k. M:t och här medh vill hafva resolverat, att sådant forderligen schall sökias att bringas i verket. Allenast måste magistraten noga öfverläggia, på hvadh sätt bemälte armebössor schole varda bekante, och huruledes sådan sammanhämtelse uthan förargelse och offension må sche, som h. k. M:t och allernådigst finner gott, att dhet collegium, compagnie, societet eller den man, som sådan fattigbössa inleffererar, på dhet icke till efventyrs någre fattige måghe uthsluthas och

komma till korta, som tillförne der af äre vane att niutha någon andel, tillika öfverlevererar en lista på dhem, som dhedh, den eller han vet vara nödträngde, sampt och att dhe fattigas förståndare vidh distribution dheras interesse taga i acht och consideration, efftersom h. k. M:t sigh och nådigst förser, att dess trogne undersåther, oansedt en del af dhem icke kunne sortera under borgerschapetz välkor, beqvåme sigh till denne h. k. M:tz nådige villie och godhe intention, som h. k. M:t och nådigst vill, att så väl dess öfverståthollare som andre betiänte räckie stadsens magistrat och dhe fattigas bemälte förståndare handen och cooperere, att en så hälso-sam förordningh må varda till ett gott och önscheligit uthslagh befordrat. Hvadh krigs- och ammiralitetzcollegiernes arnebössor i synnerhet anlanger, så är dhet icke uthan, att vidh dem faller större betänckiande. Icke desto mindre schattar h. k. M:t dedh icke ringa effectuera till dhe fattigas underholdh och tiggeritz förtagande, om dhe anthen helt och hollit eller till någon dhel der af komme i consideration, emädan h. k. M:t icke tviflar, att då dhe fattige i denne stadhen bäst schulle kunna försörjas och förordningen öfver dhem kunna bringas till deste bättre fullkomlighet och execution. Män schulle öfver förmodan sådant nu icke stå till effectuera, så holler h. k. M:t icke oschiäligdt, dedh ofvanberörde collegier drage sådan försorg och giöre den författningh, att icke dädan kommande fattige och tiggjare den öfrighe disposition måghe hindra eller bringa i confusion, efftersom h. k. M:t sådant icke uthan misshagh schulle förnimma klagat varda.

16. Aldenstundh barnhuset på någre år är något af sigh kommit, emädan dhe ettusend daler silfvermynt, som h. M:t drotningh Christina der till hafver donerat, på 8 års tidh icke äre uthgågne och den fyretijonde tunnan af kyrkiotijonden sammaledes återstår, så begiäre dhe uthskickade underdånigst, att resten af berörde in-kompster måghe varda bemälte barnhusetz förståndare öfverlevererat, sampt och att samma intrader här effter måghe richtigdt varda aflätne. Detta hafver h. k. M:t låtit öfverläggia och, såsom h. M:t drotningh Christina af ett berömligit opsåt hafver dhe ofvanschrefne 1000 daler silfvermynt till dedh huset såsom till *pios usus* donerat och h. k. M:t håller vill sådane *importantes* verk befodra och förbättra än hindra och försvagha, så schattar h. k. M:t och icke oschiäligt, dhet merberörde barnhus samma 1000 daler niuther. Män effterdy desse förflutne besvärlige tider icke hafve tillåtit, att dhe hafve årligen kunnat föllia, och nu en sådan post att låtha

på en tidh lefverera vill falla h. k. M:t fast besvärligit, så vill h. k. M:t sigh här öfver således nådigst hafva förklarad, att berörde 1000 daler silfvermynt effter denne dagh schole åter begynnas att lefvereras till ofvantalde barnhus förståndare, män hvadh dhe förflutne åren vidhkommer, så vill h. k. M:t framdeles vara betäncker, huru offtbemälte barnhus derföre må bekomma någon refusion och ergetzlighet. Den fyretijonde tunnan af kyrkiotijonden schall och varda effter handen lefvererat, hvilket h. k. M:t anbefaller dess cammarcollegium att taga i acht och effterkomma, som h. k. M:t och i nådhe vill hafva så väl flere vederbörande som i synnerhet stadzens magistrat pålagdt att medh flit, dexteritet och åhoga der hän arbeta, att dhe medel, som till detta barnhuset inkomme, så måge varda anlagde, att h. k. M:t görligen må erfara der vidh all rätt administration vara tagen i acht och föröfvat.

17. Såsom dhe uthskickade underdånigst anmodhe, att Danviks hospital må varda handhafdt och conserverat vidh framfarne konungars förunte friheter, privilegier och rättigheter, i synnerhet att fyre bref, som *copialiter* vid sielfve inlagan äre bilagde, måghe varda confirmerade, *item* att h. k. M:t nådigst behagade låtha dess nådige villia förstås, huruledes bemälte Danviks bönder, som myckit äre af sigh komne, måge stå till förbättra och restituera i dheras förrige välståndh, så hafver h. k. M:t öfver denne puncten velat sigh nådigst således förklara, att hvadh dhe friheter, privilegier och rättigheter vidkommer, som framfarne konungar och h. k. M:t:z antecessorer hafve berörde hospital förundt och schriftteligen bestådt, dem är h. k. M:t sinnat nådigst dedh samma låta niutha, så länge och till dess h. k. M:t får bättre tidh att alt vidare öfverläggia och dijudicera. I synnerhet vill h. k. M:t här medh hafva sigh förklarad, att cammerådz bref af den 8 *mai* 1628, h. M:t drotningh Christinæ bref af den 25 *septembris* anno 1646, *item* af den 25 april anno 1647 och den 15 *januarii* anno 1649 schole förblifva i dheras *vigor*, jämväl effterkommas, till dess h. k. M:t, vill Gudh, framdeles bekommer bättre lägenhet och tidh dem att fullkombligen revidera, öfvervägha och confirmera. Män hvadh bonderäntornes redresserande samt dhe gårdars förbättrande anlangar, som nu berättas vara brachte till någon merkeligh afgangh, så tilltror h. k. M:t dhem, som förvaltningen och inspection öfver dhem hafver varit anförtrodt och committerat, att hafva effterkommit dheras plicht och dem bäst kunna gifva underrättelse, huru berörde godz kunde vara till förbättra och bringa i dheras förrige *esse*, män likväl, på

dhet man må vara deste mere förvissad, huru medh berörde bönder och hemman kan vara beskaffat, jämväl huru dhe bäst kunne förbättras och *consequenter* hospitalet af dhem nå dess rättighet, så hafver h. k. M:t här medh resolverat, att öfver berörde godz och hemman en pertinent och omständeligh ransakningh anställas schall, närvarande någre uthur h. k. M:tz rådcammar, den sedan måste h. k. M:t tillställas, då h. k. M:t dess vidare nådigste betänkiande vill staden tillställa låtha, efftersom h. k. M:t icke mörkt kan aftaga, desse förlupne tiders merkelige besvärligheter till efventyrs hafva medh sigh bracht någre incommoditeter, dem man nu, näst Gudz biståndh, sedan freden medh störste delen af fienderne är treffat och sluthen, förmodhar effter handen kunna afskaffas, och således hemmanen komma sigh före igen samt recuperera deras förrige cultur och då kunna præstera den afgifft och frucht, som hospitalet af dhem medh rätta bör niutha och förvänta.

18. Belangande åthschillige ämbeten och handtverker, hvilkas skråer och privilegier dhe uthskickade underdånigst begiäre att revideras, förklaras och confirmeras, som äre bryggjare, bakare, skinare, kannegiutare, sämschemakare, skomakare, cardevansberedare, garfvare, skreddare, bokbindare, knifsmeder, spormakare, klensmeder, lackmakare och vinhandlare, så hafver h. k. M:t en del uthi Giötheborg så genom bref som genom dess nådige resolution på borgerschapetz general besvärs puncter förklarat¹, vill och här effter, så vida tiden kan tillåtha, effterhanden på hvars och ens klagemål sigh resolvera. I medler tidh förmodher h. k. M:t, att dess commercii-collegium schall varda ferdigdt medh alle handtverkens skråers utharbetande och öfver dem kunna h. k. M:t dess uthförlige sentiment underdånigst tillställa, att h. k. M:t uthi hele denne saken må kunna något vist statuera och fatta låtha.

19. Emädan undertiden schall hända, att någre stycker, som egentligen höre till stadzens politie och styrelse, hvaroppå och densamma schall vara expresse privilegerat, drages till k. M:tz collegier och der disputeras, så att magistraten genom sådant tillfälle besväres medh citationer och stemningar, hvarföre begiäre dhe uthskickade underdånigst, dedh berörde magistrat i sådane fall må varda conserverat vidh dess undfågne privilegier, och att, när densamme hos vederbörande hafver giordt nöjachtigh underrättelse om saken, då sedan må befrijas för ytterligare qval och tilltal öfver densamme, så hafver och h. k. M:t detta tagit i betänckiande, och såsom h. k.

¹ Se föregående bref.

M:t icke kan tillstå något collegium, mindre någon annan, att kränkia och bryta stadsens privilegier, uthan vill nådigst denne stadz, så väl som andre, der vidh handhafva och schydda, så schattar h. k. M:t rättmätigt, att dhe saker, som egentligen høre under stadzens politie och styrelse, förblifve effter bemelte privilegiers *tenor* och inneholdh under deras schiärschådan och dijudication, som h. k. M:t der till hafver beordrat, efftersom saksens *obiectum* och beskaffenhet fordrar och dicterar, jämväl att dhen icke draghes under någre andre collegiers eller personers disputer, mindre medh citationer sökias att incommoderas och qvällias, så vida görlighen prøfves, magistraten och stadzens betiänte merbemälte privilegier hafva giordt sitt nöje och effterläfvat. Män schulle och någon tvist opkomma anthen om dheras rätte förståndh eller och om magistraten och dhe betiänte schulle hollas hafva dhem vidare eller annorlunda optaghit, uthtydt och practiserat, än dedh borde och dhe kunde intendera, då vill h. k. M:t, att saken först debatteres för dess öfverståhollare och sedan, der parterne der medh icke schulle åtnöjas, anthen uthi h. k. M:tz commercii- eller andre collegier eller och hos h. k. M:t sielf, efftersom saksens beskaffenhet kan fodra och medgifva, cognosceras och rättas.

Uthi dhet öfrighe förblifver h. k. M:t dess ofvanschrefne trogne undersåther och borgerschap medh all k. nådhe och ynnest altidh välbevågen. *Datum ut supra.*

Hedewig Eleonora.

Per Brahe Lars Kagg Sevedh Bååth Gustavus Bielke
Grefve till Vissingsbårg

Karl Mörner Arfvidus Forbus Gustaff Horn Euertson

C. Bielkenstierna Axel Sparre Erick Flemming

Jahan Rosenhane Nicolaus Brahe

Christer Horn Schuanthe Baner *mpria* Knut Kurck

Gustaff Posse *mpria* Lorentz Creutz

Daniel Behmer *mpria.*

144. Förmyndarstyrelsens resolution på städernas besvär rörande privilegier, bank- och postväsende, handelspartering m. m. Stockholm den 21 november 1660.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Märke efter det bortfallna sigillet på sid. 15 mellan änkedrottningens och öfriga förmyndares underskrifter. Tryckt i *Stiernman, Riksdagars beslut II* sid. 1396 ff. (under datum 26 november).

K. M:t, vår allernådigste konungs och arfförstes, nådige svar och förklaringh öfver the allmenne besvär och klagor, som riksens borgerskap vidh närvarande riksdagh hafver låthit underdånigst andraga, gifvin i Stockholm den 21 *novembris anno* 1660.

1. Såsom borgerskapedt underdånigst anholler att få niutha förunte privilegier, förmåner, friheter, immuniteter, bref och resolutioner tillgodha, så att inge andre ståndz personer, anthen fremmande eller inländsche, måge tillfoga bemälte borgerschap men eller intrångh i dess hantheringh och borgerlige näring, altså hafver h. k. M:t sådant medh nådhe förnummit, dhet och schiäligt pröfvat, jämväl fördenschuldh här medh alfvarligen vill hafva befallat, att dhe, som detta kan angå, rätte sigh i saken, afholle sigh ifrå all olofligh handel och sådan handtheringh, som borger-schapedt i städerna är till förfångh och præiuditz, jämväl icke hafver sitt rätte fundament uthi uthtryckelige beschrefne privilegier och rättigheter, som h. k. M:t och vill, dhet dhe, som äre schyldige berörde borgerschap handräckiande och för h. k. M:t schuldh vele och schole göra och låtha, effterkomme theras plicht effter der öfver för detta fattade och uthgifne resolutioner och ställe vederbörande klagelöse. I lika måtto vill och h. k. M:t, dhet borger-schapedt denne h. k. M:t resolution på behörige orther insinuerar och icke går dhem förbi, som på embetes vägnar måste der öfver vara behörligen ansöchte och informerade, hvilket h. k. M:tiogierna förnimmer här till hafva varit ingen ringa orsak, att borger-schapedt icke är vordet behörligen hulpit och confusionerne af-rögde.

2. H. k. M:t hafver låtit sigh underdånigst berätta, huru såsom borgerschapedt anholler att varda hugnadt medh förbättringar till ståndh och digniteter genom godhe tjänster och meriter, doch så att den, som således varder avancerat, allenast blifver vidh en

tiänst och icke inveklas uthi flere, som icke äre tillsammans *compatibles*. Såsom nu h. k. M:t dedh förrige holler schiäligdt och vidh tillfällen gierna vill dess ynnest låtha detta ståndet vederfaras, så vill och h. k. M:t vidh sådane befodringar draga en nådigh försorg der öfver, att förberörde ständh icke schall sche något förfångh eller dedhsamma något föracht derigenom förorsakas.

3. Belangande dhett, att borgerschapedt underdånigst anholler, dhett godhe ordningar måge varda exequerade och att thet, som på riksdagar varder slutit och gott funnit medh ständernes inrådh och samtyckiande, icke må ophäfvas uthan medh deras vetschap, så ser h. k. M:t gierna, att hvadh som varder en gångh belevfat och stadgat, må varda effterkommit och bracht till execution, såsom och icke uthan schiäl ophäfvit, hvarföre h. k. M:t effterhanden vill låtha dhe ordningar revideras och öfverses, som för detta kunne vara uthgågne, och så laga, att dhe nå dheras behörige verkan och efftertryck, som h. k. M:t och elliest vill alle görlige medel derhenn employera, att hvadh som berömligen är stadgat och förordnat, icke må varda förgätit och låtit uthur acht.

4. Bankoväsendet, hvilket borgerschapedt underdånigst begiärrar medh flere banker eller contoires blifva uthvidgat, förmodar h. k. M:t kunna obtinera behageligh fortgångh, när dhe stycker varde i rätt skick satte, som h. k. M:t genom dess andre proposition hafver gifvit riksens ständer till öfverväga och förklara, efftersom här om i sielfve riksdagens bialschedh vidare förmeles¹.

5. H. k. M:t vill och nådigst vara omtent, huru postväsendet må behörligen varda förvaltadt, der om och borgerschapedt underdånigst anholler, såsom och att bådhe brefvens pris och andre tillhörigheter lämpas effter coniuncturen och beschaffenheten af orthen och tiden, den här till påstående krich och orolighet i myckit hafver hindrat och turberat, män nu genom Gudz nådige välsignelse och fredens emellankompst förmodeligen i något varder fallandes h. k. M:t beqvämare till förberörde postväsendetz förbättringh och cultur.

6. Efftersom borgerschapedt underdånigst hafver begiärt, att den handelsparthering, som för någon tidh sedan är uthi städerne vorden begynt effter handen att inrättas², måtte ophäfvas och hvar

¹ Se *Bialsched* — — — som tillika med riksdags beslutet samtyckt och giordt är af them, som uthi Stockholm hafva församblvde och af menige riksens ständer fullmächtige varit, november 1660, § 7, *Stiernman*, *Riksdagars beslut* II sid. 1385.

² Se noten sid. 259.

och en sedan stå fritt bruka och mængia så många slags handel tillhopa, som honom behagar, så hafver h. k. M:t låtit denne saken öfverläggias och betrachtas, jämväl förorsakas h. k. M:t att föra dess tro undersåther af borgerschapet tillsinnes, huru såsom berörde partering är inrättat uthi en godh och hälsosam intention, serdeles att den, som vill idka handel, må lära varan, som han schall fara medh, rätt förstå och kunna schillia gott godz ifrå flerdh, som och desto lättare få anledningh till lära bäste och redaste uthvägarne att kunna bekomma varorne uthur förste handen och att medh tiden anskaffa dhem, som möjligheten tillåther, här hemma i riket, till förtiga, att ju flere näringsmedel i städerna finnes och ju flere sorter af handel man kan inrätta, ju mere ökas borgerschapetz näring och trefnadt, medh hvadh mere nyttigheter, som till bemälte parthering kan hafva gifvit orsak och tillfälle, så att h. k. M:t icke uthan berörde borgerschaps egen schada och fäderneslandzens nådel kan förberörde parthering aldeles låta falla och afskaffas. Icke desto mindre vill h. k. M:t här medh hafva resolverat, att dess commerciicollegium schall städernes serschilte vilkor öfverläggia och taga i acht, jämväl medh landzhöfdingarnes inrådh och gottfinnande så vida deferera borgerschapetz begiäran här uthi, som schiäl och städernes välferdh och befodring kan pröfvas likmätigdt.

§ 7. På grund af klagomål öfver kompanierna, särskildt tobaks- och järnkompanierna, svaras, att det förre redan är upphäfdt och att äfven det senare skall afskaffas. Begäran om stadgande, att ingen må uppköpa allt ankommande gods, skall så till vida uppfyllas, "när h. k. M:t låter fatta handelsgildet" (se längre fram, N:o 149), att ingen under visst antal dagar får uppköpa mer, än stadgadt blifver.

§ 8. Tullen på järn och koppar samt andra varor har blifvit något modererad; salt och vin befrias från lilla tullen, sedan stora tullen och accisen erlagts.

§ 9. Vid böndernas införande af färsk fisk till städerna skall endast lilla tullen och "accisen till husbehof" betalas, icke äfven "accisen till salu", hvilken af misstag upptagits. Bagarnes bakungspenningar skola senare minskas och undersökning göras rörande bryggarnes handtverk. Kvarntullen får bortfalla i de små städerna. Tapperians-accisen på vin, brännvin och andra främmande drycker vid försäljning kann- och stoptals bibehålles.

§ 10. Resolution, gifven vid förre riksdagen i Göteborg om afskaffande af lilla tullen för varor, "af hvilka *in rudi materia* tillförende tullen är vorden erlagd", förnyas. Begäran om tullbetjäntes ställande under städernas ordinarie dom afslås, men skall kammarkollegium tillhålla landshöfdingarne att skipa rättvisa.

11. Öfver lastadie- och marknadzplatzer, af hvilke klagas, att betalningh af någre schall fodras, hafver h. k. M:t sigh således förklarad, att dhe, som städerne kunne bevisa sigh vara schriffteligen privilegerade på, dhe schole och förblifva effter privilegiernes innehöldh för alle betalningar och besvär befrijade, deröfver landzhöfdingerne schole vara plichtige att holla och handhafva städerne vidh dheras rätt, efftersom h. k. M:t och nådigst vill, dedh berörde landzhöfdingar i dhet öfrige jämväl förmår en och annan, så vida han pröfvas medh schiäl kunna fodras, att låtha berörde lastadier och marknadzplatzer, som dhe af ålder varit hafve, ograverade.

§ 12. Städerna befrias från fördubblingen af båtsmanshållet.

13. Belangande löngrundh och schiär, som borgerschapedt begiärar att må uthmerkias, så vill h. k. M:t låtha om dhem befallningar uthgå, när specification inkommer, under hvilketz höfdingedömen dhe sortere.

14. Öfver landzkiöp, fremmandes och andres ingrep i borgerschapedtz näring samt annat mer der till hörande hafver h. k. M:t sigh i Giöteborg förklarad och vill, att samma resolution effterkommes¹, efftersom h. k. M:t och deth placat, som öfver olaga handel för detta är uthgångit², vill låtha revidera och förnya. Doch måste borgmestare och råd i städerne taga dheres schyldighet i acht, att dhe sielfve bruke dhem förunte medel till underslefs hemmande och icke ställe dhem i förgätenhet, uthan låthe dhem hafva sin *vigor*, och der något schulle dem möta, dhe då klage *competenter* för den, som å k. M:tz vägnar är schyldigh sådant remediera; varder dem då icke satisfaction vederfaren, så kunne dhe medh dheras klagor inkomma för h. k. M:t, då h. k. M:t och schall gerna låtha them rätt vederfaras, som detta medh mere uti städernes particularbesvär vidare schall beröres och förklares.

15. Såsom städerne ifrå Öster- och Vesterbotn så väl som ifrå Finlandh klage öfver Stockholmsboerne, att dem icke tillåtes hemta salt och andre varor *immediate* uthur scheppen, uthan att dhe nödgas taga dhet uthur husen, der inge edzsvorne mätare öfver komme, uthan borgarn sichtar dem varan in, som honom lyster och behagar, hvar af dhe klaga, att besvären i varorne ökes dhem och måtet minschas, så hafver h. k. M:t detta medh nådher optagit och schattar rättmätigdt, att edzsvorne stadzens mätare altidh vidh sådane fall adhiberes, som h. k. M:t och icke kan ogilla,

¹ Se ofvan sid. 322.

² Se ofvan N:o 137, sid. 305.

att när en beviser sigh rätt hafva köpt godzet af den, som borgare är och till solden befogat, honom då, som dedh köper, må vara fritt och tillåthit, varan och godzet genast uthur scheppet i farkosten inlada låtha, doch så att dhet icke kastas i lättare eller prommar att der varda någon tidh liggiandes, hvilke h. k. M:t icke finner billigdt der till låtha employeras, som h. k. M:t här öfver dess ordres vidare vill afgå låtha till dhem, som vederböre.

§ 16. Beckbrännerier skola finnas, "där tjäran först kommer till stadz".

17. H. k. M:t vill och förderligen vara sorgfeldigh öfver skräernes förferdigande, att borgerschapet der uthi schall sche ett nöje, efftersom h. k. M:t och tillåther nådigst, att taverner och giästgifvare i städerne schole må taga 8 öre silfvermynt för milen för dheras hästar uthur städerne, doch detta så förståendes, att dhe icke här under begripes, som hemtes af landzbygden, för hvilke bemelte taverner schole vara benögde medh schiäligh betalningh för dheres möda och hästarnas inskaffande, näst dhet som till bonden derföre måste erläggias.

§ 18. Om kopparens förmyntande i mindre sorter skall förordning utfärdas.

19. Öfver vicht och mål är för detta år 1638 en förordningh giord¹, den h. k. M:t vill, att här effter schall tagas i acht, som h. k. M:t och hafver funnit gott, dhet riksvardeinen schall der vidh icke försumma sin ämbetes plicht och befilita sigh, att bemelte vicht och mål må behörligen varda inrättat och vidh macht hollit.

I dhet öfrige förblifver h. k. M:t dess tro undersåther af riksens borgerschap altidh medh k. gunst bevågen. *Actum ut supra.*

Uppå högstbemelte h. k. M:t, respective vår älschelige käre herr sons, så och allernådigste konungs och herres vägnar

Hedewig Eleonora

Per Brahe

Grefve till Vissingsbårg
S. r. drätzet

Lars Kagg

S. r. march

C. G. Wrangell

S. r. ammiral

Magnus Gabriel De la Gardie

S. r. cantzler.

Gustavus Bonndhe

S. r. skattmestare.

Daniel Behmer *upria.*

¹ Se noten sid. 317.

145. Förmyndarstyrelsens resolution på stadens besvär rörande handelspartering, marknad, utskylder etc. Stockholm den 9 april 1661.

Riksregistraturet 1661, fol. 505—511.

H. k. M:tz nådige förklaringh och resolution öfver samtelige borgerskapets af denne stadhen underdånigst andragne besvär.

1. H. k. M:t hafver noghsampt förnummit, det samtelige borgerskapet här i stadhen underdånigst anhåller, att den handelsparteringh, som inrättat är, må afskaffas och hvar och en fritt stå, handla medh så många sorter, som honom bäst lyster, förmodandes, de då bättre kunna sigh nära än nu, mädan handeln är parterat och till visse sorter bunden. Nu såsom k. M:t nådigst sigh påminner denne klagan uthi borgerskapets general postulater vara framhafd och då af h. k. M:t besvarat¹, så vill h. k. M:t sigh och der på hafva refererat och kan för deruthi andragne skiäl den inrättade parteringen nu icke ophäfva eller cassera. Dock i fall någre funne sigh der öfver merkieligen graverade och medh skiäl kunde bevisa sigh uthan confusion och handelens præjuditz flere näringsmedel kunna antaga och förvalta än dem, härtill är förundt och tillåtit, så pröfvar h. k. M:t skiäligit, det öfverståthållaren tillika medh borgmästare och rådh dem för sig kalle, deres skiäl noga öfverväge, jembväl dem sedan förnöije medh sådant uthslag, som berörde parterings intention icke är emotsträfvigt och dock kan lända till borgerskapets i handeln skälige befordringh och förkofringh.

2. Hvdh Stockholms marknad vidhkommer, den borgerskapet å nyo underdånigst anhåller att anten må afskaffas eller till kortare termin reduceras, så refererar h. k. M:t sigh i nåde på det, som h. k. M:t för detta i sidstförledet år der öfver i general svaret hafver resolverat², der vidh och h. k. M:t förblifver, efftersom h. k. M:t intet tviflar, att, när saken behörligen varder considererat, föruthan dhe andre absurditeter, som der af oundvikligen

¹ Se ofvan, resolutionen af 21 nov. 1660, sid. 342.

² Se ofvan, sid. 336.

föllia skulle, om denne marknaden skulle casseras eller till annan termin restringeras, då uthan all tvifvel och en godh del af borgerskapet och invånarne der af skada och nådel vorde tillstundandes, i synnerhet dem, som af nederlaget och handvärken pläga nytta och fördel åthniuta. Men om elliest något missbruk eller underslef skiedde i bemälte marknadh emot borgerskapets välfångne privilegier och den förordningh, som öfver merbemelte marknadh giord är, så vill h. k. M:t här medh hafva befatat, att dhe, som vederböre, sådant behörligen rätte, när der öfver behörligen varder klagat.

3. Dhet köpmansgildet, som underdånigst begäres, vill h. k. M:t allernådigst hafva effterlåtitt att må inrättas, jämväl härmedh allernådigst påbiuder, att der på af borgerskapet göres ett opsatt och det samma sedermera af öfverståthållaren medh stadzens magistrat revideres och bringes till richtigkeit, så och sedan fort sättes i execution.

4. Såsom borgerskapet underdånigst ansöker att niuta någon lindringh på dhe uthskylder och besvär, som det är underkastat, i synnerhet att verderingen på godzet uthi tolagsens erleggiande må modereras, dubble accisen lindras, contribution i något förmedlas, lille tullen på jern och koppar förminskas, altså hafver h. k. M:t förberörde besvär haft i betrachtande och, så mycket tolaghen belangar, håller h. k. M:t skiäligit, att på godzets verderingh sker en rätmtigh opsicht, och att det icke stegras öfver billigheten, hvarföre h. k. M:t och finner got, det någre af dhe 48 kallas tillstädes, när sådanne verderingar skole anställas, och att på alt det, som sigh giöra låter, en viss lista förferdigas, hvar effter så väl borgerskapet som och dhe betiente kunne sigh regulera. Men dhe öfrige uthskylder, som h. k. M:t tillkomma, kan h. k. M:t för denne tidh icke mista, uthan när Gudh täckes förläna h. k. M:t sådan tidh, som kan tillåta någon lindringh, vill h. k. M:t gerna hafva dess tro undersåther i nådigst åtenkiande och deres öfverlast i alt möjligit betagha, efftersom h. k. M:t, i synnerhet hvadh contribution eller krigshielpen vidhkommer, förmodar att, när hon effter hvars och ens förmågo proportioneras, jemväl icke högre pålægges, än summan fordrar, som till h. k. M:t är belevvat, den då skall falla tilldrägeligen, hvarföre h. k. M:t här medh pålägger dess öfver ståthållare tillika medh borgmäster och rådih att hafva der på noga opsicht och ju så laga, att förbemälte proportion och summa varder behörligen observeradt och borgerskapet der vidh beskyddat.

5. Belangande ämbetes skrårerne, den borgerskapet nu underdånigst begärer att må revideras och confirmeras, så är det en sak, dhen h. k. M:t gärna ser nå sin behörige effect och altså vill låta der öfver ställas den förordningh, att bemelte skrårer forderligen och uthan långt oppehåldh skole varda öfversedde och brachte uthi richtighet.

6. Dhet borgerskapet sigh besvärar, att främmande och expediter tillåtes här förblifva medh deres kiöpenskap och varorne uthökra uthi små quantiteter, der dock sådanne till visse tider, dagar, rum och ställen böre vara restringerade, hafver och h. k. M:t tagit i consideration och vill här medh hafva dess öfverståthållare, så och andre, som vederböre, anbefalad, att dhe noga och flitigh op-sicht der på hafve, huruledes den förordningh, som der öfver affat-tat är, må varda effterlevvat och borgerskapets privilegier behör-ligen conserverade, jemväl ofvanskrefne borgerskap icke må medh skiäl der öfver sigh hafva att vidare beklaga.

7. Såsom borgerskapet underdånigst klagar, att någre af stadzens borgare antage sigh dhe fremmandes factorier och der medh præjudicere deres medhconsorter, jemväl att cronans, adelens och stadzens betiente i mycket skole göra inbreck i för dette afgångne resolutioner, som och någre genantzkarlar¹ tillstädias, andre till för-fångh, idka och drifva fri handel, och bemelte samptlige borgerskap fördenskull underdånigst begärer, att sådanne missbruk måge varda förtagne, fremmandes factorier hemmade, andre, som icke äre bor-gare och hafve vunnit burskap, handelen förbiudas, så och ofvantalde genantzkarlar tillsäijas anten att antaga borgare condition eller afstå medh deres handel, altså hafver h. k. M:t effter noga beten-kiande velat sigh här öfver förklara, som föllier: Nembligen, hvadh factorierne vidhkommer, så, emädan deres ophäfvande är af något serdeles efftertänkiande, så vill h. k. M:t dess resolution der öfver till en beqvämare tidh hafva opskutit, men det andre och hvadh chronans betiente anlangar, så och adelens enskylte, så skattar h. k. M:t rättmätigt, att, om sådanne vele idka någon kiöpenskap eller egentlige borgare näringen vidare än till deres egit husbehof och effter privilegiernes lydelse, dhe då först sigh affinne medh stadzens magistrat och den för alle borgerlige besvär effter deres andel förnöije, som h. k. M:t och finner selsampt, att stadzens egne tienare icke hålles till skiäl, uthan tillstäadies tillfoga borgerskapet inbreck, hvarföre h. k. M:t och befaller öfverståthållaren medh

¹ Icke-borgare, som mot viss afgift (genant) tillåtos drifva handel.

stadzens magistrat, noga låta sigh informera om desse borgerskapets klagemål och så laga, att dhe forderligen och uthan uppehåldh varde behörligen afhulpne och botade, såsom och att då dhe genantzkarlur, öfver hvilke klagas, företagas och anten obligeras till vinna burskap eller elliest till borgerskapets skiälige förnöijande, jämväl att dess besvär hielpa till *proportionaliter* effter deres handel och medel understödia och bispringa.

8. Belangande dhe $\frac{m}{30}$ (30,000) riksdaler, hvilke borgerskapet *anno* 1652 skall hafva försträckt till h. k. M:t drottningh Christina, der af en stor del ännu skall vara obetalt, och nu underdånigst igenbegäres, så vill fuller h. k. M:t icke afskiära bemelte borgerskap samma fordringh, så vidha den finnes oerlagd och icke vedergullen. Men likväl, effter som h. k. M:t vid denne conjunctur är graverat och behäftat medh fast besvärlike uthgiffter, hvilke h. k. M:t oomgängeligen måste hafva vidh handen, så kan h. k. M:t icke annars än först vara betenckt på deres anskaffande, vill likväl framdeles, när h. k. M:t:z stat och vilkor kunne så tillåta och andre præntioner af lika art och beskaffenhet komma i consideration och kunne betalas, jämväl förbemelte fordringh hafva i nådigt minne och så laga, att då den och *proportionaliter* skall varda contenterat.

9. Belangande det förkiöp och intrångh, som en hop löst folck tillfogar borgerskapet i dess hanteringh, dels medh löpande på skiep, skutor och båthar, dels och medh varors opkiöpande uthom stadzportarne och deres uthmånglande både på gator och i husen, så är sådant missbruk h. k. M:t helt misshageligit och vill hafva det strängeligen förbudt, som h. k. M:t och här medh vederbörande anbefaller att hålla alfvarsam handh öfver dhe ordningar och statuter, som der öfver fattade äre, att de behörligen tagas i acht och exeqveras.

10. Såsom borgerskapet underdånigst anhåller om en richtighet uthi betalningh, och att en sådan execution kunde inrättas, som tient till creditz erhållande anten genom omslagh eller andre tienlige medel och uthvägar, så skulle h. k. M:t önska, det tidzens vilkor måtte tillåta, att sådanne ordningar kunde fullkomligen efterleivas och exerceras, men som borgerskapet icke är obekant, hvadh för besvärligheter h. k. M:t och fäderneslandet på någon tidh hafve öfverhängdt, som och än dageligen påstå och intet ringa last förorsake, så vill h. k. M:t vidh beqvem lägenhet icke underlåta att vara i nåde betänckt, huru dhe fogeligen kunne inrättas

och sedan befordras, att crediten derigenom må styrkias, efter som dem, som vederböre och borgerskapet är vidh anfordran handreckiande skyldige, i medler tidh här medh alfvarligen påläggies att adsistera det samma, så vida någon görlighet kan tillåta och närvarande tilståndh sådant må tåla och medhgifva.

11. Efftersom borgerskapet sigh underdånigst besvärar, att någre privilegier skole till en och annan vara gifne på serdeles pertzeler till någre manufacturers inrättande, af hvilke en del reda skole vara nederlagde, en del continueras, dock medh store underslef och borgerskapet till störste præjuditz, som det i synnerhet klagas på Jacob Vtenhof, att han skall begå store excesser uthi sidenmakerits hanterande, så hafver h. k. M:t sigh här på i dess svar på städernes general postulater uthförligen förklarar, dit h. k. M:t sigh nu refererar, jembväl i det öfrige befaller dess öfverståthållare att tillika medh commerciicollegio hele denne saken väl öfverläggia, afskaffa alt det, som medh skiäl kan ophäfvast, samt och serdeles hafva öfvanskrefne Jakob Vtenhof till svars och förhöra, huru vida beskylningarne på honom äre funderade, så göra på en och annan sida ett rättmätigt och stadzens välgångh likmätigt utslag, låtandes honom, Vtenhoffen, om han pröfvas skyldigh, vederbörligen plichta och sidenmackarne niuta, hvadh rätt och skiäl samt den hanteringens conservation dicterar. H. k. M:t förblifver i det öfrige borgerskapet medh k. gunst och benägenhet bevågen. *Actum etc.*

Hedevig Eleonora.

P(er) B(rahe). L(ars) K(agg). C(arl) G(ustaf) W(rangel).
M(agnus) G(abriel) D(e) L(a) G(ardie). G(ustaf) Bonde.

D. Behmer.